

Doğa Turizmi, Açık Alan Rekreasyonu ve Sürdürülebilirlik

Ümmühan Gülnar 

Selçuk Üniversitesi, Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu

Özet. Bu çalışma doğa turizmi, açık alan rekreasyonu ve sürdürülebilirliğin birleşme noktalarını ele almaktadır. Doğa turizmi ve açık alan rekreasyonu bireylere, topluluklara ve topluma önemli faydalar sağlamakta ve böylece sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır. Fırsatların adil bir şekilde sağlanması, arzu edilen deneyimlerdeki kültürel farklılıklar, açık alan rekreasyonunun önündeki engeller ve hem doğaya hem de rekreasyona ilişkin farklı algılar, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi hizmet sunumundaki karmaşıklığı artırmaktadır. Açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi, değişen sosyal, ekonomik, teknolojik ve ekolojik koşullara geri bildirim döngülerine sahip sosyo ekolojik bir sistem içinde gerçekleşir. Küresel ölçekte, iklim değişikliği ve diğer engelleyici faktörler ekosistemleri ve fırsatları etkilemekte ve uzun vadeli planlama için adaptasyon stratejilerinin önemini artırmaktadır. Nüfus artışı, demografi dağılımdaki bölgesel değişimler (kentleşme) ve sosyoekonomik eğilimler, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmine kimlerin katıldığını, aranan fırsatları, doğaya erişimi ve açık alan hizmetlerinin yönetişimini etkilemektedir. Genel olarak sürdürülebilir açık alan rekreasyonu ve turizminin karmaşıklığı, hizmet sunumunda farklı yaklaşımlara, hizmet sağlayıcılar ve doğal alan yöneticileri arasında kültür değişimine ve kapsayıcı yönetim ve ortaklar için yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu gösterebilir. Açık alan rekreasyonu ve doğa turizmin toplum için açık önemi göz önüne alındığında, açık alan rekreasyonu, doğa turizmi ve sürdürülebilirliğin birleşme noktalarına dair hangi anlayışların geliştirilmesi gerektiğini amaçlayan bu çalışma toplum için önemli faydalar sağlamayı ve böylece sürdürülebilirliğe katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Açık Alan Rekreasyonu, Doğa Turizmi, Sürdürülebilirlik, Sağlık, Sosyo Ekolojik Sistem, Yönetişim

Nature Tourism, Outdoor Recreation and Sustainability

Abstract. This study addresses the intersections of nature tourism, outdoor recreation and sustainability. Nature tourism and outdoor recreation provide significant benefits to individuals, communities and society, thus contributing to sustainability. Fair provision of opportunities, cultural differences in desired experiences, barriers to outdoor recreation and different perceptions of both nature and recreation increase the complexity of outdoor recreation and nature tourism service delivery. Outdoor recreation and nature tourism occur within a socio-ecological system with feedback loops to changing social, economic, technological and ecological conditions. On a global scale, climate change and other inhibitory factors affect ecosystems and opportunities, increasing the importance of adaptation strategies for long-term planning. Population growth, regional changes in demographic distribution (urbanization), and socioeconomic trends affect who participates in outdoor recreation and nature tourism, the opportunities sought, access to nature, and governance of outdoor services. The complexity of sustainable outdoor recreation and tourism in general may indicate the need for different approaches to service delivery, cultural exchanges between service providers and natural area managers, and new approaches to inclusive governance and partnerships. Given the clear importance of outdoor recreation and nature tourism to society, this study aims to develop understandings of the intersections of outdoor recreation, nature tourism, and sustainability, and aims to provide significant benefits for society and thus contribute to sustainability.

Keywords: Outdoor Recreation, Nature Tourism, Sustainability, Health, Socio-Ecological System, Governance

Giriş

Açık alan rekreasyonun ve doğa turizminin olumlu faydaları giderek daha fazla kabul görmektedir. Doğal ortamları ziyaret etmenin ve açık alanda bulunmanın insan sağlığını ve refahını iyileştirmek, sosyal bağları güçlendirmek, insanları doğal ve kültürel miraslarıyla buluşturmak, korumada kullanılmak üzere gelir elde etmek, yerel ekonomilere katkıda bulunmak, yerel veya yerli kimliği teşvik etmek ve koruma bilincini geliştirmek için önemli olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (McNeil vd., 2022: 228). Açık alan rekreasyonu ve doğa turizminin tanımlanan bu faydaları, doğa temelli deneyimlerin bireysel, toplumsal ve sosyal dayanıklılık ve sürdürülebilirliğe katkılarını örneklemektedir (Tükel vd., 2022: 385). Bu faydalara ilişkin farkındalık zaman içinde arttıkça, faydaların eşitlikçi bir şekilde sunulmasının önemi, ilgi toplulukları (bir veya bir dizi konuda ortak çıkarlarla tanımlanan, örneğin, rekreasyon alanlarına erişim) ve yer toplulukları (ortak bir coğrafi konumla tanımlanan), ve amaçlanan faydalarda artacaktır. Eşitlik, mevcut ve gelecekteki sürdürülebilirliğe yönelik katkılar açısından son derece önemlidir. Doğal destinasyonların artan popüleritesinin farkına varan turizm endüstrisi, belediye yetkilileri ve kalkınma kuruluşları, ilgili bölgelerde turizmi artırmak ve doğal alanları popüler gezi destinasyonlarına dönüştürmek için adımlar atmaktadır. Doğa turizmi en hızlı büyüyen turizm sektörlerinden biridir ve birçok kamu arazisi ve korunan alan önemli turizm destinasyonları haline gelmektedir. Toplu olarak, korunan alanlar yılda milyarlarca ziyaret almakta ve milyarlarca ziyaretçi harcaması ile ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır (Balmford vd., 2015: 13). Turizm, ev sahibi ülkeler için önemli bir ekonomik gelir sağlamak ve korunan alanların koruma ve biyo çeşitlilik hedeflerine ulaşması için potansiyel bir gelir kaynağı olmaktadır (Bricker & Snyman 2023: 13). Ayrıca, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi, ziyaretçilerin yönetim deneyimleriyle meşgul olduğu ekolojik koşulların iyileştirilmesi için bir fırsat sağlamaktadır (Lackey & Bricker 2023: 290). Bu katkılar, sürdürülebilir rekreasyon ve sürdürülebilir turizm sunumunun önemli yönlerini temsil etmektedir. Bununla birlikte, doğa temelli ziyaretlerdeki hızlı büyüme yerel topluluklarda zorlu değişikliklere yol açmakta,

yerel altyapı ve tesisleri etkilemekte, kıt kaynaklar için rekabet yaratmakta, yerli ürünlerin ve geleneklerin istenmeyen şekilde pazarlanmasına yol açmakta ve yerel olmayan işçilerin, işletme sahiplerinin ve göçmenlerinin akınına neden olmaktadır (Jones vd., 2023:14). Yerel turizm yatırımcıları veya iş arayanlar için fayda sağlanmadığında çatışmalar ortaya çıkabilir (Çınar, 2022: 13). Doğa turizmi biyo çeşitlilik ve koruma çabalarına destek veren kitlenin genişlemesine hizmet edebilirken, rekreasyon ve turizm ziyaretlerinin artması doğal ve sosyal çevre üzerinde kalıcı değişikliklere yol açabilir (Haberal, 2024:15). Kaynak yöneticileri, doğal ve kültürel kaynakları korurken ve ekonomik fırsatları genişletirken kaliteli ziyaretçi deneyimleri sağlamaya çalışırlar (Ural ve Direk, 2024: 13). Bu fırsatların planlanması ve sunulmasında topluluklarla işbirliğine dayalı katılım sonuçları iyileştirebilirken, personel ve kaynak kısıtlamaları tam ve sürekli katılım için bir zorluk olmaya devam etmektedir. Sürdürülebilirlik bilimi, "mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini tam olarak dikkate alan, ziyaretçilerin, endüstrinin, çevrenin ve ev sahibi toplumların ihtiyaçlarını ele alan" turizm gelişimini teşvik etmektedir (Avan ve Dülğaroğlu, 2025: 12). Amaç, temel ekolojik süreçleri sürdürmek ve doğal mirası ve biyolojik çeşitliliği korumak, ev sahibi toplulukların ve kültürel mirasın özgünlüğünü kabul etmek ve kalıcı ekonomik fırsatlar ve yoksulluğu azaltma stratejileri ile sonuçlanan turizm faaliyetlerini teşvik etmektir (Öztürk vd., 2025: 18). Sürdürülebilirliğe ulaşmak için genellikle birden fazla kurum, ortak ve paydaşı içeren işbirliği ve yaratıcı yönetim stratejileri gerekmektedir. Topraklar, nehirler ve denizler, kaynakların yönetimini ve turizmin gelişimini etkileyen dramatik değişikliklerden etkilenmektedir (Usta, 2025: 9). Sürdürülebilir turizm uygulamaları, insan toplulukları da dahil olmak üzere ekolojik sistemlerde dayanıklılığı teşvik etmek için her zamankinden daha önemli hale gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir turizm ve açık alan rekreasyonunun bileşenlerini keşfetmek, parkların ve korunan alanların etkin yönetimini teşvik etmenin yanı sıra daha geniş sosyoekolojik esnekliğe katkılarını artırmak için bu ilişkileri eleştirel bir şekilde değerlendirmektir.

Kavramsal Çerçeve

Açık Alan Rekreasyonunun Bireylere, Topluluklara Ve Topluma Sağladığı Faydalar

Açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi bireylere, topluluklara ve topluma önemli faydalar sunmakta ve böylece sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır (Karavelioğlu, 2024: 170). Açık alan da olmak, aktif rekreasyona katılmak ve doğal cazibe merkezlerini ziyaret etmek, insanların doğal sistemler hakkında bilgi edinmeleri ve olumlu yayılma etkilerine katkıda bulunan yerlere bağlılık geliştirmeleri için fırsatlar sağlamaktadır (Kılıçarslan ve Durhan, 2024: 240). Bu yayılma etkileri açık alan rekreasyon faaliyetinin türüne, önceki deneyimlere ve bireysel farklılıklara göre değişiyor gibi görünse de, olumlu sonuçlar sürdürülebilirlikle ilgili sorgulamalar için büyük önem taşımaktadır. Çocukluktaki doğa temelli deneyimler, yetişkinlikteki çevresel tutum ve davranışlarla ilişkili olabilmektedir. Ancak başka çalışmalar, dışarıdayken yapılan faaliyetlerin çocukların çevre yanlısı davranışlara katılımını etkilediğini göstermektedir. Özellikle kırsal bölgelerdeki çocuklar kentsel bölgelerdeki çocuklara göre dışarıda daha fazla zaman geçirebilir, ancak dışarıda geçirilen bu zaman tarımla ilgili işlere odaklandığında, çevre yanlısı davranışlar üzerindeki etkisinin olumsuz olduğu bildirilmektedir (Mohammadi, 2024: 20). Kil ve arkadaşlarının yaptığı çalışma da (2014), yetişkin patika yürüyüşçüleri arasında çevresel tutumlar, rekreasyon motivasyonları ve açık alan deneyimleri ile çevreye duyarlı davranışlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Doğa temelli rekreasyon yöneticilerinin, çevre yanlısı tutum ve deneyimlerin gelişimini desteklemek için yüksek kaliteli doğal deneyimleri ve eğitim fırsatlarını sürdürmeye odaklanabileceklerini ileri sürmektedirler. Buna ek olarak, rekreasyon faaliyetleri, restorasyon, yönetim veya gönüllülük gibi koruma angajmanlarıyla sonuçlanan dış mekanlarla daha derin bağlantıları teşvik etmek için benzersiz bir potansiyele sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Vapur, 2024: 180). Bu çalışmalar, açık alan da geçirilen zaman, açık alan da gerçekleştirilen faaliyetler ve sürdürülebilirliği teşvik etmek için arzu edilen sonuçlar arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.

Zihinsel ve Fiziksel Sağlığa Faydaları

Son zamanlarda yapılan çalışmalar, doğayla kurulan bağın ruhsal ve fiziksel sağlığa olan sayısız katkısını vurgulamaktadır. Doğaya bağlılığın, doğaya maruz kalma ile olumlu duygulanımdaki iyileşmeler gibi ruh sağlığı yararları arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur. Buna ek olarak, doğa ile temas, daha fazla dikkat, konsantrasyon ve dürtü kontrolü gibi bilişsel faydaların yanı sıra gelişmiş çalışma belleği ile de ilişkilendirilmiştir (Choi & Kim, 2024: 601). Daha geniş anlamda, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi, olumlu sağlık sonuçları olduğu bilinen deneyimler sağlamaktadır. Doğa deneyimleri huşu, mutluluk, neşe ve memnuniyet dahil olmak üzere bir dizi olumlu duyguya yol açabilmekte ve önemli ölçüde stres azalması ile ilişkilendirilmiştir. Neşe ve prososyal davranışlar arasındaki ilişki göz önüne alındığında, Ballew ve Omoto (2018) çalışmalarında doğaya maruz kalmanın, bu maruz kalma nispeten sıradan bir deneyim içerse bile, sosyal ve zihinsel refaha katkıda bulunduğunu öne sürmüşlerdir. Benzer şekilde, Pretty ve arkadaşları (2007) on vaka çalışmasından elde ettikleri bulguları rapor etmiş ve 'yeşil egzersiz' ile öz saygıda artış ve ruh hali bozukluğunda azalma olarak değerlendirilen psikolojik iyi olma hali arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Hartig ve arkadaşlarının yaptığı (2007) kesitsel bir ankete katılan Norveçli yetişkinlerin psikolojik restorasyon için doğaya değer verildiği bulunmuştur. Ayrıca, bu örneklemin katılımcıları arasında, restorasyon için doğaya değer vermenin ve daha genel olarak doğadaki olumlu deneyimlerin, ekolojik olarak sorumlu davranışları teşvik etmeye hizmet ettiği görülmüştür. Bireylere faydalar ve eş zamanlı olarak artan doğa bakımı, insan ve çevresel sürdürülebilirlik arasındaki birbirine bağlı ilişkiyi vurgulamaktadır. Fiziksel sağlık faydaları da önemli ölçüde ilgi çekmektedir. Açık alan rekreasyon olanaklarının artması, sağlık harcamalarının azalması ile ilişkilendirilebilir (Bayraktar vd., 2024: 109). Cleland yaptığı araştırmada (2008) ilkökul çağında ki çocuklar arasında açık alan da geçirilen zaman, orta fiziksel aktivite düzeyi ve vücut kitle endeksi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Bulguları, fiziksel aktiviteyi artırmak ve aşırı kilolu ve ya obez olma sıklığını azaltmak için çocukların açık alan da daha fazla zaman

geçirmeye teşvik edilmesi gerektiğini ve bunun da fiziksel sağlığa doğrudan katkı sağlayacağını göstermektedir. Benzer şekilde, Hansmann ve diğerlerinin yaptığı çalışma da (2007) şiddetli fiziksel aktivite seviyelerinin refah için daha büyük faydalar sağladığını bildirmiştir. Fiziksel egzersizi teşvik etmenin yanı sıra, orman ve doğal alan ziyaretlerinin stres hormonlarını azaltarak bağışıklık sistemine yardımcı olduğu ve bunun da kanserin önlenmesinde potansiyel bir faydası olduğu düşünülmektedir (Kayacı & Gürbüz, 2025: 85). Doğanın insan sağlığına sayısız faydasının giderek daha fazla farkına varılması, belediyelerin sosyal destek birimlerinin arasında sağlık faydalarını en üst düzeye çıkarma, korunan alanlara erişimi iyileştirme ve sağlık faydalarının toplumun tüm üyelerine adil bir şekilde dağıtılmasını göz önünde bulundurmanın yollarını bulma konusundaki rolleri hakkında ne gibi gelişimlerin yaşanması hususunda fikir bulmaya yol açmıştır (Turaç, 2024: 18). Giderek artan bir şekilde, insan sağlığı sürdürülebilirliğin kritik bir bileşeni olarak görülmektedir.

Kültürel Çeşitlilik ve Fırsatlar

Fırsatların adil bir şekilde sağlanması, arzu edilen deneyimlerdeki kültürel farklılıklar, açık alan rekreasyonunun önündeki engeller ve hem doğaya hem de rekreasyona ilişkin farklı algılar, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi hizmet sunumundaki karmaşıklığı artırmaktadır (Duman, 2024: 24). Yapılan çalışmalar, orman arazilerinde açık alan rekreasyonuna katılımın, etnik ve ırksal azınlıkların baskın nüfus içindeki orantılı dağılımıyla uyumlu olmadığını göstermektedir (Flore vd., 2018: 268). Birkaç nesil boyunca yaşanan kültürleşme, sosyoekonomik durum, ikamet durumu ve diğer faktörlerin yanı sıra açık alan rekreasyon eğilimlerini ve tercihlerini de etkileyebilir. Bununla birlikte, ABD'de on yıl arayla yapılan iki ulusal rekreasyon kullanımı anketi arasında yapılan bir karşılaştırma, etnik azınlıklar, kadınlar, yaşlı yetişkinler ve kırsal kesimde yaşayanlar da dahil olmak üzere marjinal grupların üyelerinin açık alan katılımına yönelik kısıtlamalara ilişkin algılarının arttığını göstermektedir (Ghimire vd., 2014: 55). Açık alan rekreasyon ve boş zaman fırsatlarına erişim konusunda yapılan çalışmalar etnik kökene göre farklılıklar göstermekte, bu da engellerin belirlenmesine daha fazla odaklanılması gerektiğini düşündürmektedir.

Sosyoekolojik Sistemde Açık Alan Rekreasyonu

Açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi, değişen sosyal, ekonomik, teknolojik ve ekolojik koşullara geri bildirim döngülerine sahip sosyoekolojik bir sistem içinde gerçekleşmektedir (Williams ve Shaw, 2009: 330). Küresel ve bölgesel ekonomilerdeki değişimler ve ulus ötesi düzenlemeler ticareti, iş geliştirmeyi, altyapı ve kamu hizmetlerinin geliştirilmesini, yatırım kaynaklarını ve işçilere erişimi etkilemektedir. Açık alan etkinliklerine yönelik ziyaretçi tercihleri genellikle ziyaret akışını, takip edilen açık alan etkinliklerini ve seyahatin sosyal kalıplarını sürekli olarak değiştiren medya imajları ve tüketici eğilimleri tarafından şekillendirilmektedir (Öztürk, 2018: 32). Örneğin, belirli destinasyonlar sosyal medyada ilgi gördüğünde, saha yöneticileri ziyaretçiler hususunda hazırlıksız yakalanabilmektedir. Çalışma ve boş zaman kalıpları ve uygulamalarındaki toplumsal eğilimler de ziyaretçilerin açık alanı keşfetmek için ne kadar zamanları olduğunu şekillendirmektedir. Ülke genelinde ziyaretlere bakıldığında, daha fazla günübirlik ziyarete ve erişilebilir destinasyonlara doğru bir kayma olmaktadır (Sever ve Buzlu, 2015: 385). Birçok ortamda, rehberli doğa temelli turlar bağımsız gezginlerin yerini alarak ziyaretçilerin doğal ortamları deneyimleme şeklini değiştirmiştir.

Teknoloji ve Ekipman Alanında Yenilikler

Teknoloji, eko-inovasyon ve ekipmanlarda ki değişiklikler, katılımcı için deneyimsel seçeneklere katkıda bulunmuş ve hizmet sağlayıcı için karmaşıklığı artırmıştır (Brooks ve Champ, 2006: 786). Ewert ve Shultis (1999), genel olarak açık alan rekreasyonuna daha geniş bir uygulama ile taşra rekreasyonuna özgü bir teknolojik etki modeli sunmuştur. Modellerinde, erişim ve ulaşım (arazi araçları ve dağ bisikletleri), konfor (ürünler için daha ince ve daha hafif malzemeler), güvenlik (faaliyetleri desteklemek için daha güçlü malzemeler ve yardımcıları, cihazlar veya ekipmanlar), iletişim (akıllı telefonlar ve GPS) ve bilgi (internet) olmak üzere teknolojinin beş etki alanına işaret etmişlerdir. Bunların her biri, hem olumlu (fırsatlar hakkında daha fazla farkındalık ve sektörde istihdam yaratma) hem de olumsuz (artan çevresel etkiler veya artan

kalabalık) yönleriyle birlikte, dağlık alan rekreasyonuna katılımı artırmaktadır. Yeni bir araziye geçme ve bu arazinin alışılmadık ve yeni kullanımlarına katılma fırsatı, katılımcı ve hizmet sağlayıcı için hem heyecan verici hem de risk artırıcı olabilir ve aynı zamanda vahşi doğa gibi vahşi alanlara yönelik farkındalığı ve desteği artırmak için bir kapı sağlayabilmektedir (Watson vd., 2016: 331). Chavez (2009) bir açık alan etkinlik gününe katılan gençlerin sunulan teknolojiye bağlı etkinlikleri (kamera safarisi ve geocaching) teknolojiye dayalı olmayan etkinliklere (gravür ve doğa çöpçü avı) tercih ettiklerini bildirmiştir. Crawford ve arkadaşları (2017) mobil teknolojinin çocuklarını doğayla buluşturmada kullanımını değerlendirmiş ve bu yaklaşımı daha geleneksel bir çevre eğitimi yaklaşımıyla eşit derecede etkili bulmuştur; ancak teknoloji daha eğlenceli olarak değerlendirilmiştir. Mackenzie ve arkadaşları (2017) sosyal medya ve web tabanlı platformları, bu kez az temsil edilen gruplardan çeşitli kentli gençlerle bağlantı kurmak için başka bir yol olarak incelemiştir. Bulgular, başka türlü doğa temelli fırsatlara ilgi duymayabilecek farklı gençlerin katılımını sağlamak için yeni fırsatlara işaret etmektedir. Schneider ve arkadaşları (2011) yetişkinler arasında, elde taşınan bir GPS bağlı bir açık alan rekreasyon etkinliği olan geocaching'in fiziksel aktiviteyi, doğayı öğrenmeyi, rahatlamayı, sosyalleşmeyi ve özerkliği teşvik ettiğini bulmuştur. Teknolojiyi açık alan etkinliklerine entegre etmenin yararları ve sakıncaları konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Son zamanlarda yapılan çalışmalar, sanal ve yerinde doğaya maruz kalmayı karşılaştırırken farklı sonuçlar göstermiş ve yerinde deneyimler doğaya bağlılık ve iyileştirilmiş duygulanım üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olmaktadır (Erdem ve Bozkurt, 2023: 13). Bu farklılıklar bir yana, sanal doğa deneyimleri, açık alan rekreasyonuna veya doğa turizmine daha doğrudan katılamayanlara fırsatlar sağlayabilmektedir. Sanal doğa deneyimlerinin açık alan ziyaretlerini motive etmedeki rolünü, ziyaretçilerin doğaya ve açık alan deneyimine ilişkin beklentilerini şekillendirmesini ve çevre yanlısı davranışlar veya koruma çabalarına destek ile potansiyel ilişkisini keşfetmek için yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

İklim Değişikliği ve Diğer Faktörleri

Küresel ölçekte, iklim değişikliği ve diğer bozulma faktörleri ekosistemleri ve rekreasyon fırsatlarını etkilemekte olup, uyum stratejilerinin uzun vadeli planlama için özellikle ilgi çekici olduğu ve sürdürülebilir turizm için gerekli olduğu dikkate alınması gereken unsurlar arasında yer almaktadır (Öztürk vd., 2022: 13). İklimdeki değişiklikler sel, kuraklık, orman yangınları, daha yüksek sıcaklıklar, istilacı türlerin hareketi, girişi diğer risklerle ilişkili durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. İklim değişikliğinin açık alan rekreasyonu ve doğa turizminden elde edilen faydalar üzerinde sayısız olumsuz etkisi olduğu kaydedilmiş ve devam eden çevresel değişikliklerin daha hassas olan topluluklardaki riskleri artırması olasılığı oldukça fazla olduğu kanıtlanmıştır (Winter vd., 2019: 381). Biyo çeşitliliğin doğa turizminin temelini oluşturduğu durumlarda, türlerin bolluğundaki veya konumlarındaki değişimlerin destinasyonlar üzerinde önemli etkileri olabilmektedir. Daha geniş bir coğrafi bölge içinde bile, yükseklik ve ekosistem türüne göre etki farklılıkları görülmektedir. Sierra Nevada'nın orman yönetim birimlerinde açık alan rekreasyonuna yönelik bir iklim değişikliği kırılganlık değerlendirmesi, kuzey, orta ve güney Sierra bölgeleri için iklim değişikliğinden kaynaklanan farklı etkiler bildirmektedir (Winter vd., 2019: 383). Sıcak mevsimin uzaması veya soğuk hava mevsiminin azalması gibi kullanım mevsimselliğindeki değişimler, karmaşık ancak sonuçta rekreasyon fırsatlarını ve deneyimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bazı bölgelerde sıcak havalarda rekreasyon açık alanlarının kullanım mevsiminin artması, uzun süreli rekreasyon kullanımı için daha fazla fırsat sağlayabilirken, fırsat türleri, deneyim kalitesi, güvenlik ve yerle bağlantıların tümü etkilenebilmektedir. Küresel ölçekte, turizmin yeniden dağılımını temsil eden talepteki artış ve azalışlar sürdürülebilir turizm planlamasının merkezinde yer almaktadır (Osmanoğlu, 2019: 13). İklim değişikliği, hem kısa hem de uzun vadede rekreasyon ve turizm erişimi ve deneyimleri üzerinde karışık sonuçlar doğurabilmektedir. Doğal varlıkların kaybı, fırsatların uzun süreli kaybı anlamına gelebilir ve bu etkiler, hali hazırda en savunmasız durumda olan ilgi toplulukları ve yeni destinasyonların keşfini zorlaştırmaktadır.

Nüfus Artışı, Bölgesel Değişimler ve Sosyoekonomik Eğilimler

Nüfus artışı ve demografik yapı, dağılımdaki bölgesel değişimler (kentleşme) ile kültür ve tüketim kalıplarındaki değişiklikler gibi sosyoekonomik eğilimler, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmine kimlerin katıldığını, aranan fırsatları, doğaya erişimi ve açık alan hizmetlerinin yönetişimini etkilemektedir. Artan nüfus, özellikle büyük kent merkezlerine komşu olan rekreasyon kullanım yerlerinin artmasıyla ilişkilidir. Kullanımdaki genel artış, kaliteli rekreasyon fırsatları sunmak, habitatı korumak ve ziyaretçi güvenliğini sağlamak için çalışan hizmet sağlayıcılar için zorlukları artırmaktadır. Uygun şekilde yönetilmediğinde, yoğun ziyaretçi kullanımı biyolojik çeşitlilik kaybına yol açabilmekte ve ekosistem işleyişini değiştirebilmektedir (Özdemir vd., 2016: 320). Artan kullanım aynı zamanda rekreasyon kaynakları üzerinde baskı yaratarak potansiyel olarak kalabalık algısına yol açmakta ve bu da bazı ziyaretçiler için keyfin azalması ile ilişkilendirilmektedir. Algılanan kalabalık, bireyin deneyimlediği karşılaşma seviyesi ile bu karşılaşma seviyesinin olumsuz bir değerlendirmesini birleştirmektedir. Çatışmalar, bir ziyaretçi grubunun varlığı veya davranışı başka bir grubun hedeflerine müdahale ettiğinde ortaya çıkmaktadır (Demir, 2002: 95). Bazı gruplar arasında çatışmalar yaşanmakta ve bazı sorunlar meydana gelmektedir. Bu gruplar farklı rekreasyon ziyaretçi türleri (yürüyüşçüler, dağ bisikletçileri ve atlılar), motorlu ve motorsuz kullanıcılar arasında ve farklı sosyal normlara ve düzenlemelere (grup büyüklükleri ve ticari olarak yönlendirilen gruplar) ve etik kurallara (gürültü seviyeleri ve çöp atma) sahip ziyaretçiler arasında gerçekleşmektedir. Yüksek ziyaretçi seviyeleri, yalnızlık arayan veya doğal alanın kullanımını başkalarıyla paylaşmak zorunda kalındığı zamanlarda ziyaretçi deneyiminin kalitesini düşmektedir. Bazı ziyaretçiler için kalabalık veya kullanıcı çatışması ziyaretçi kullanımının engellenmesine, yer değiştirmesine veya dağılmasına yol açmaktadır.

Dinamik Koşullar Altında Sürdürülebilirliğin Sağlanması

Dinamik ekolojik ve sosyoekonomik koşullar

göz önüne alındığında, sürdürülebilir rekreasyon ve turizmi oluşturan unsurlar ele alındığında genel olarak sürdürülebilir açık alan rekreasyonu ve karmaşıklığı, hizmet sunumunda farklı yaklaşımlara, hizmet sağlayıcılar ve doğal olan yöneticileri arasında kültür değişimine ve kapsayıcı yönetim ile doğal ve kültürel mirasımızın ortak yönetimine yönelik yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu gösterebilir. Ziyaretler nedeniyle korunan alan sınırları üzerindeki baskılar arttıkça, korunan alanların içinde ve çevresinde yaşayanlar için fayda paylaşımı giderek daha önemli hale gelmektedir (Snyman ve Bricker, 2019: 710). Fayda paylaşımı somut ve soyut sonuçları desteklemektedir. Örneğin, korunan alanları çevreleyen topluluklardaki açık alan rekreasyon ve turizm faaliyetlerinin somut yönleri, altyapının iyileştirilmesi (sağlık tesisleri, su, yollar ve kanalizasyon) ve istihdam olanaklarının çeşitliliğinin artırılması için artan destek göstermiştir. Bununla birlikte, kapasite geliştirme, beceri geliştirme ve topluluk düzeyinde karar alma süreçlerinde artış gibi soyut faydalar, olumlu ve uzun vadeli etkileri olan önemli sosyal ve beşeri sermaye ortaya koymuştur. Snyman ve Bricker (2019) çalışmasında "fayda paylaşımının karmaşık bir sosyo ekolojik sistemin al-ver sürecinin bir parçası haline geldiğini, bu nedenle stratejilerin ve uygulama hedeflerinin sürekli değişen kültürel, sosyal ve ekolojik sistemlere göre uyarlanması gerektiğini" tespit etmiştir.

Turizm ve açık alan rekreasyonu ile ilgilenen çok sayıda ve çeşitli paydaşlar (hükümet, yerel halk ve özel sektör) nedeniyle, korunan alanların içinde ve çevresinde yaşayanlar, ziyaretten hem olumlu hem de olumsuz olarak doğrudan etkilenmektedir (Vatan ve Zengin, 2019: 275). Brooks ve Champ (2006) çalışmasında rekreasyon sorunlarının ele alınmasında farklı bakış açılarını ve katılımı aktif olarak arayan kapsayıcı süreçlerin öneminden bahsetmiştir. Bunlar arasında ortak yönetim modellerinin, kapsayıcı kurumsal çerçevelerin, iyi yapılandırılmış ortaklıkların ve özellikle marjinal grupların hizmet sunumunda ve doğrudan ve dolaylı ziyaretçi desteğinde kapasite geliştirmelerinin dikkate alınması yer almaktadır. Gençleri kapsayıcı süreçlere dahil etmek sadece yaş grupları arasında deneyim kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda yeni nesil

liderlerin güvenini, katılımını ve güçlendirilmesini sağlamakta ve sürdürülebilirliğe uzun vadeli katkıları daha da genişletmektedir.

Sürdürülebilir Rekreasyon, Turizm ve Kapasite Zorlukları

Sürdürülebilirlik için planlama yaparken, birçok kişi çevre, toplum, ekonomi ve yönetişime atıfta bulunmakta ve desteklemektedir. Açık alan rekreasyonunun sürdürülebilir olup olmadığını değerlendirirken, onu destekleyen yapıları, süreçleri ve kurumları ve bunların nasıl finanse edildiğini ele almak önemlidir. Doğaya dayalı pek çok destinasyon, nüfus, seyahat imkanlarının artması, küresel seyahat kısıtlamalarının kolaylaşması, ulaşım ve iletişim ağlarındaki verimlilik sayesinde ziyaretçi talebinde artış yaşamıştır. Ayrıca, turizm destinasyonlarını yöneten kamu kurumları bütçe ve insan kaynakları kapasitelerinde kısıtlamalarla karşılaşabilir. Personel ve finansman kısıtlamaları,

(a) rekreasyon tesislerinin ve altyapının bakım ve iyileştirme çalışmalarını sürdürmeyi,

(b) ziyaretçiler için kaliteli yorumlama programları ve tabelalar sağlamayı zorlaştırmaktadır,

(c) rekreasyon ve turizm alanında profesyonel eğitim almış yeterli sayıda vasıflı çalışanı işe almak, eğitmek ve elde tutmak,

(d) bu işgücünü rekreasyon ve turizm planlaması ve yönetimi için bilime dayalı karar araçları ile donatmak (Akkoç ve Korkmaz, 2025: 16). Açık alan rekreasyonu ve doğa turizminin değeri giderek daha fazla kabul görmesine rağmen, bu çıktı henüz rekreasyon ve turizm yönetimi için artan kurum desteğine dönüşmemiştir. Korunan alanları ve doğa temelli destinasyonları desteklemek için yenilikçi finansal araçlara ve finansman mekanizmalarına ihtiyaç vardır. Kamu kurumları kendi kaynaklarını artırabilmektedir. İşbirliği ve ortaklarla çalışma yoluyla kurumsal performansı artırmak için uyarlanabilir kapasite, ortak hedeflere ulaşmak için birlikte çalışan kurumlar, kaynakları ve yetenekleri güçlendirebilmektedir. Kapasite geliştirme stratejileri, kurum çabalarını kritik programlara, ortamlara ve hizmetlere odaklamak ve kaynakları yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya inşa etmek için kullanılabilir (Gedik, 2024: 48).

Sonuç

Giderek artan ampirik kanıtlar akademisyenleri, yöneticileri ve politika yapıcılarını açık alan rekreasyonu ve doğa turizminin sürdürülebilir yaşamlara, ailelere, topluluklara, ekonomilere ve korumaya katkıda bulunma potansiyeline sahip olduğuna ikna etmektedir. Turizm; eğitim, beceri geliştirme ve birlikte yaratma yoluyla ve ayrıca ekonomik çeşitlendirme yoluyla bir topluluğun dayanıklılık kapasitesini geliştirmenin bir yolu olarak kaydedilmiştir (Lew ve Cheer, 2018: 320). Disiplinler ötesi bir yaklaşım kullanarak araştırmacıları ve uygulayıcıları birbirine bağlamak, uzun vadede çevresel sürdürülebilirliği geliştirmektedir (Clayton vd., 2013: 380). Dönüşümsel açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi deneyimlerine, tesislerine, organizasyonlarına ve politikalarına yatırım yapmaya yönelik daha da güçlü bir ampirik durum oluşturmak için küresel ölçekten yerel ölçeğe kadar daha fazla bilimsel çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, bu çalışmada da vurgulandığı gibi, sürdürülebilir açık alan rekreasyon ve turizm sistemlerine geçiş zor olmaktadır. Sürdürülebilir açık alan rekreasyonu ve turizm sistemlerinin vaatlerini ve gerçekliğini uyumlu hale getirmek için her ölçekte yönetim ve kurumsal değişim gerekli olmaktadır (Winter ve Burn, 2010: 88) Bu çalışma da, sürdürülebilirliğe başarılı bir şekilde geçiş yapmak için, açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi akademisyenleri ve yöneticilerinin de gayret göstermesi ve azimle istikrarlı bir şekilde çalışması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik teorisini geliştiren bilim insanlarının, yöntem ve analitik araçlarını dahil etmek için kolektif olarak çalışması gerekmektedir (Kates vd., 2001: 642). Sürdürülebilirlik bilimleri disiplini, çok çeşitli disiplinler ötesi, toplum temelli ve katılımcı araştırma tasarımlarını kullanan, sorun temelli, eylem odaklı bir araştırma alanı sunmaktadır. Sürdürülebilirlik bilimleri disiplini aynı zamanda bilim, politika ve eylemi bütünleştirmeye çalışmaktadır. Politika uygulama, kurumsal öğrenme ve kurumların benimseme olasılığını artırmak için açık alan rekreasyonu ve doğa turizmi alanında daha fazla bilim-yönetim ortaklığına ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca sürdürülebilir açık alan rekreasyonu ve doğa turizmini tam olarak gerçekleştirmek için, bilim insanları, politika

yapıcılar ve yöneticilerin sürdürülebilirlik bilimi ve değerlendirmelerini sahada sürdürülebilirlik sağlayan yönetim yeniliklerine dönüştürme uygulama krizini çözmeleri gerekmektedir (Knight vd., 2006: 410). Sürdürülebilirlik ile ilgili akademik çalışmaların sayısı artmaya devam ederken, farklı sürdürülebilirlik göstergelerinin önceliklendirilmesi için daha sofistike analizlerin yayınlanması ile sahada değişime katkıda bulunan projeler arasında önemli bir boşluk bulunmaktadır. İklim değişikliğinin açık alan rekreasyonu üzerindeki etkisine ilişkin son değerlendirmeler, uyum stratejileri ve taktiklerinin bilim insanları, yöneticiler, rekreasyon ve turizm yöneticileri, fırsat sağlayıcılar ve ilgili paydaşlar tarafından birlikte geliştirildiği bilim ve uygulamayı birbirine bağlayan gelişmiş bir modele doğru hareket etmektedir, fakat ilerleyen zamanlarda E1002074.

r, G., Yumuk, E. D., & Güngörmüş, H. A. Almanya'da Terapötik Rekreasyon Merkezlerinin (Kurort-Kür Beldesi) Sağlık Ve Spor Turizmi Açısından İncelenmesi. The Online Journal Of Recreation And Sports, 2024, 14(1), 99-113.

Bricker, K. S., & Snyman, S. (2023). Ecotourism Models: Identifying Contributions To Conservation And Community. Frontiers In Sustainable Tourism, 2, 1232666.

Brooks, J.J.; Champ, P.A. Colorado'nun Front Range Bölgesinde "Yönetilmeyen Rekreasyonun" Kötücül Doğasını Anlamak. Çevre Yönetimi. Manag. 2006, 38, 784-798.

Brooks, J.J.; Champ, P.A. Colorado'nun Front Range Bölgesinde "Yönetilmeyen Rekreasyonun" Kötücül Doğasını Anlamak. Çevre Yönetimi. Manag. 2006, 38, 784-798

Chavez, D.J. Los Angeles'ta Gençlik Günü: Çocukların Doğa Etkinliklerinde Teknolojinin Rolünün Değerlendirilmesi. Çocuk. Youth Environ. 2009, 19, 102-124.

Choi, S., & Kim, I. (2024). Role Of Restorative Natural Environments In Predicting Hikers' Pro-Environmental Behavior In A Nature Trail Context. Journal Of Travel & Tourism Marketing, 41(4), 596-613.

Clayton, S.; Litchfield, C.; Geller, E.S. Psikoloji Bilimi, Koruma Ve Çevresel Sürdürülebilirlik. Ön. Ekoloji. Environ. 2013, 11, 377-382.

Cleland, V.; Crawford, D.; Baur, L.A.; Hume, C.; Timperio, A.; Salmon, J. Çocukların Açık Havada Geçirdikleri Zaman, Objektif Olarak Ölçülen Fiziksel Aktivite Ve Aşırı Kilonun Prospektif Bir İncelemesi. Int. J. Obes. 2008, 32, 1685- 1693.

bu çabaların sürdürülebilirliği tam kapsamını ve etkisini ortaya koyacaktır.

Kaynaklar

Akkoç, T., & Korkmaz, H. (2025). Yavaş Seyahat Hareketinin Sürdürülebilir Turizmdeki Yeri: Potansiyel Ve Zorluklar. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 36(1), 14-33.

Avan, S., & Dülgeroğlu, O. Turizmde Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi: Ayvalık Küçükköy Sentrum Projesi Örneği.

Ballew, M.T.; Omoto, A.M. Özümseme: Doğa Deneyimleri Huşu Ve Diğer Olumlu Duyguları Nasıl Teşvik Eder? Ekopsikoloji 2018, 10, 26-35.

Balmford, A., Green, J. M., Anderson, M., Beresford, J., Huang, C., Naidoo, R., ... & Manica, A. (2015). Walk On The Wild Side: Estimating The Global Magnitude Of Visits To Protected Areas. Plos Biology, 13(2), Bayrakta

Crawford, M.R.; Holder, M.D.; O'connor, B.P. Çocukları Doğa ile Buluşturmak İçin Mobil Teknoloji Kullanımı. Çevre. Behav. 2017, 49, 959-984.

Çınar, A. (2022). Destinasyon Seçiminde Sosyal Medyanın Etkisi: İç Anadolu Bölgesindeki Potansiyel Turistler Üzerine Bir Araştırma.

Demir, C. (2002). Turizm Ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(2), 93-117.

Duman, S. (2024). Rekreasyon Aktivitelerinin Somut Kültürel Mirasın Korunması Ve Yaygınlaştırılması Açısından Değerlendirilmesi. Spor Bilimleri Alanında Akademik Araştırma Ve Değerlendirmeler-II, 25.

Erdem, D., & Bozkurt, A. K. (2023). Dijital Rekreasyon Kavramı Ve Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi. Journal Of Social Sciences Research/Sosyal Bilimler Arastirmalari Dergisi, 13(3).

Ewert, A.; Shultis, J. Teknoloji Ve Taşra Rekreasyonu: Rekreasyon İçin Nimet Mi Yoksa Yönetim İçin Fiyasko Mu? J. Phys. Educ. Recreat. Dans. 1999, 70, 23-28.

Flores, D.; Falco, G.; Roberts, N.S.; Valenzuela, F.P., III. Rekreasyon Eşitliği: Orman Hizmetleri Farklı Halklara Hizmet Veriyor Mu? J. For. 2018, 116, 266-272

Gedik, Y. (2024). Turizmin Yeşil Yüzü: Sürdürülebilir Turizm Faydaları, Zorlukları Ve Stratejileri Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(25), 44-65.

Ghimire, R.; Green, G.T.; Poudyal, N.C.; Cordell, H.K. Açık Hava Rekreasyonuna Yönelik Algılanan

Kısıtlamaların Analizi. *J. Park Recreat. Adm.* 2014, 32, 52-67.

Green, G.T.; Bowker, J.M.; Wang, X.; Cordell, H.K.; Johnson, C.Y. Açık Hava Rekreasyonuna Yönelik Algılanan Kısıtlamaların İncelenmesi. *J. Public Aff. Issues* 2009, 12, 28-53.

Haberal, H. (2024). Korunan Alanlar Yönetimi Ve Turizm Uygulamaları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 108-120.

Hansmann, R.; Hug, S.-M.; Seeland, K. Ormanlarda Ve Parklarında Fiziksel Aktiviteler Yoluyla Restorasyon Ve Stres Giderme. *Kent İçin. Urban Green.* 2007, 6, 213-225.

Hartig, T.; Kaiser, F.G.; Strumse, E. Ekolojik Davranış İçin Bir Motivasyon Kaynağı Olarak Doğada Psikolojik Restorasyon. *Çevre Koruma. Conserv.* 2007, 34, 291-299.

Jones, N., Malesios, C., Mcginlay, J., Villasante, S., Svajda, J., Kontoleon, A., & Sepp, K. (2023). Using Perceived Impacts, Governance And Social Indicators To Explain Support For Protected Areas. *Environmental Research Letters*, 18(5), 054011.

Karavelioğlu, B. (2024). Dünya’da Ve Türkiye’de Sportif Rekreasyona Bakış Açısı: Bir Derleme Çalışması. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 164-191.

Kates, R.; Clark, W.; Corell, R.; Hall, M.; Jaeger, C.; Lowe, I.; McCarthy, J.; Schellnhuber, H.; Bolin, B.; Dickson, N.; Vd. Sürdürülebilirlik Bilimi. *Bilim* 2001, 292, 641-642.

Kayacı, R. Ö., & Gürbüz, P. G. (2025). Terapötik Rekreasyon Ve Sağlık İlişkisi. *Spor & Bilim 2025: Spor Ve Rekreasyon Yönetimi*, 83.

Kılıçarslan, F., & Durhan, T. A. (2024). Açık Alan Rekreasyonu Çalışmalarına Dair Bibliyometrik Analiz. *Tourism And Recreation*, 6(2), 235-245.

Kil, N.; Holland, S.M.; Stein, T.V. Çevresel Tutumlar, Rekreasyon Motivasyonları Ve Çevreye Duyarlı Davranışlar Arasındaki Yapısal İlişkiler. *J. Outdoor Recreat. Tour.* 2014, 7-8, 16-25.

Knight, A.; Cowling, R.; Campbell, B. Koruma Eyleminin Uygulanması İçin Operasyonel Bir Model. *Koruma. Biol.* 2006, 20, 408-419

Lackey, N. Q., & Bricker, K. S. (2023). A Case For Sustainable Destinations: The Perceived Impact Of Tourism On Quality Of Life İn The Thompson Okanagan Region. In *Handbook Of Tourism And Quality-Of-Life Research II: Enhancing The Lives Of Tourists, Residents Of Host Communities And Service Providers* (Pp. 287-302). Cham: Springer International Publishing.

Lew, A.A.; Cheer, J. Çıkarılan Dersler: Turizm Fırsatlarında Küreselleşme, Değişim Ve Dayanıklılık.

Turizm, Dayanıklılık Ve Sürdürülebilirlik İçinde: Adapting To Social, Political And Economic Change; Cheer, J., Lew, A.A., Eds.; Routledge: Londra, Birleşik Krallık, 2018; S. 319-323.

Mackenzie, S.H.; Schwab, K.; Higgins, L.; Greenwood, P.B.; Goldenberg, M.; Greenwood, J.; Hendricks, W.W. Sosyal Medyadan Açık Havaya: Yetersiz Hizmet Alan Kentli Gençlerle Bağlantı Kuran Mesajları Keşfetmek. *J. Açık Hava Rekreasyon. Educ. Leadersh.* 2017, 9, 137-151.

Mcneil, D. G., Singh, A., & Chambers, T. (2022). Exploring Nature-And Social-Connectedness As Mediators Of The Relationship Between Nature-Based Exercise And Subjective Wellbeing. *Ecopsychology*, 14(4), 226-234.

Mohammadi, M., Bijani, M., Naeimi, A., Valizadeh, N., & Setti, A. (2024). Doğaya Bağlılık Yoluyla Davranışsal Değişimin Korunmasına Doğru: Nitel Bir İçerik Analizi. *İran Tarımsal Araştırma*, 42 (2), 14-25.

Osmanoğlu, Ş. (2019). Konaklama İşletmeleri Rekabet Ortamında Getiri Yönetimi Uygulamaları (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Özdemir, A. S., Güçer, E. V. R. E. N., & Karaküçük, S. U. A. T. (2016). Rekreasyon Ve Turizm. *Rekreasyon Bilimi (Birinci Baskı)*. Ss, 317-392.

Öztürk, A., Tutcu, A., Demirel, A., Sevim, B., Eysel, C. Ş., Demir, C., ... & Gündüz, Z. (2022) Rekreasyon: Tarihsel Gelişim, Teoriler, Farklı Alanlarla İlişkiler Ve Güncel Gelişmeler. *Nobel Bilimsel Eserler*.

Öztürk, P., Partal, G., & Akıncı, Z. (2025). Son 30 Yılda Sürdürülebilir Turizm Ve Ekoturizm: Bibliyometrik Bir Analiz Çalışması. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 1-22.

Öztürk, Y. (2018). Boş Zaman, Rekreasyon Ve Turizm Kavramları Arasındaki İlişkinin Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Dergisi*, 1(2), 31-42.

Pretty, J.; Peacock, J.; Hine, R.; Sellens, M.; South, N.; Griffin, M. Birleşik Krallık Kırsalında Yeşil Egzersiz: Sağlık Ve Psikolojik Refah Üzerindeki Etkiler Ve Politika Ve Planlama İçin Çıkarımlar. *J. Environ. Plan. Manag.* 2007, 50, 211-231.

Schneider, I.E.; Silverberg, K.E.; Chavez, D. Geocachers: Aranılan Faydalar Ve Çevresel Tutumlar. *Larnet Cyber J. Appl. Leis. Rekreasyon. Res.* 2011, 14, 1-11.

Sever, G. N., & Buzlu, M. Ö. (2015). Turizm Fakülteleri Bünyesindeki Rekreasyon Programları İçin Müfredat Kapsamı Önerisi: Bilimetric Bir Çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2), 381-396.

Snyman, S.; Bricker, K.S. Sınırdı Yaşamak: Korunan Alan Turizminden Fayda Paylaşımı. J. Sürdürülebilirlik. Tour. 2019, 27, 705-719.

Turaç, G. (2024). Spor Odaklı Rekreatyon Alanlarının Toplumsal Sağlık Ve Sosyal Etkileşim Üzerindeki Rolü. Nigde University Journal Of Physical Education & Sport Sciences/Nigde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 18(3).

Tükel, Y., Akçakese, A., Yolcu, A. F., & Demirel, M. (2022). Doğayla İlişkinin Ekorekreatyona Yönelik Tutum Üzerine Etkisi. Cbü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(2), 380-394.

Ural, D., & Direk, M. (2024). Hadim Yer Köprü Şelalesi'nin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi.

Usta, S. (2025). Sürdürülebilirlik Ve Kırsal Turizm Bağlamında Taraklı Destinasyonunun Koruma-Kullanma Dengesinin Tespiti.

Vapur, M. (2024). Rekreatyonun Psikolojik Faydasının Memnuniyet Ve Tekrar Ziyaret Etme Üzerindeki Rolü. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 35(2), 170-186.

Vatan, A., & Zengin, B. (2019). Destinasyon Pazarlaması Kapsamında Bilecik İli Turizminin Değerlendirilmesine Yönelik Paydaş Analizi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22(1), 272-288.

Watson, A.E.; Cordell, H.K.; Manning, R.; Martin, S. Vahşi Doğa Sosyal Biliminin Evrimi Ve Gelecek Deneyimleri, Kaynakları Ve Toplumsal Faydaları Korumak İçin Araştırma. J. For. 2016, 114, 329-338

Williams, A.M.; Shaw, G. Geleceğin Oyunu: Turizm, Rekreatyon Ve Arazi Kullanımı. Arazi Kullanım Politikası 2009, 26s, S326-S335.

Winter, P.; Burn, S. Bir Doğal Kaynak Yönetimi Ajansında Sürdürülebilir Operasyonları Teşvik Etmek: Adresinden Elde Edilen Bilgiler. J. For. 2010, 108, 86-92.

Winter, P.L.; Padgett, P.E.; Milburn, L.S.; Li, W. Mahalle Parkları Ve Rekreatyoncuların Ozona Maruz Kalması: Los Angeles, Kaliforniya'daki Dezavantajlı Ve Varlıklı Toplulukların Karşılaştırılması. Çevre Yönetimi. Manag. 2019, 63, 379-395.

Winter, P.L.; Sánchez, J.J.; Olson, D.D. İklim Değişikliğinin Sierra Nevada'da Açık Hava Rekreatyonu Üzerindeki Etkileri Bioregion; Halofsky, J., Peterson, D., Ho, J., Eds.; Psw-Gtr; U.S. Department Of Agriculture, Forest Service, Pacific Southwest Research Station: Albany, Ca, Abd, Derleme; Bölüm 4.

